

Bogdan J. Nowecki

O potrzebie dokształcania nauczycieli akademickich

Abstract. In this paper author underlines the necessity of continuing education of young academic teachers in the domain of methods of students' activity during their studies.

Problem przygotowania nauczycieli matematyki do pracy w szkołach różnych typów i poziomów jest przedmiotem dyskusji matematyków, w tym dydaktyków matematyki, a także specjalistów z innych dyscyplin np. pedagogów, psychologów, filozofów i innych, od wielu lat. W naszej Uczelni dominuje pogląd, że nauczyciele winni być przygotowywani (kształceni lub raczej kształtowani) w uczelniach akademickich typu zawodowego, to znaczy takich, które owo przygotowanie traktują jako swój główny obowiązek; krótko mówiąc w uczelniach pedagogicznych. Przyjmując takie założenie należy uwzględnić wszystkie konsekwencje z niego wypływające. Jako najważniejsze wymienimy tu tylko dwie:

1. Uczelnia pedagogiczna, kształcąc nauczycieli określonej specjalności, na odpowiednim kierunku studiów, musi zadbać o stworzenie wokół tej specjalności swoistej infrastruktury, obejmującej nie tylko przygotowanie pedagogiczne, psychologiczne i praktyczne, ale także zapewnić studentom ścisłe kontakty ze szkołami, umożliwić im pracę z uczniami nie tylko na lekcjach praktycznych, stworzyć warunki do pełnego poznania tajników pracy nauczycielskiej. Na tę infrastrukturę składają się też różne zajęcia fakultatywne, umożliwiające przyszłym nauczycielom owocną pracę wychowawczą i spełnianie różnych funkcji, nie tylko dydaktycznych.

2. Praca dydaktyczna nauczycieli akademickich w uczelniach pedagogicznych musi być prowadzona w sposób, odpowiadający potrzebom przyszłych nauczycieli. Krótko rzecz ujmując, chodzi o to, by wynosili oni z uczelni wzorce postępowania pedagogicznego i dydaktycznego, które mogliby wykorzystywać w swojej pracy zawodowej. Inaczej mówiąc, nie może być tak, że studenci dowiadują się na zajęciach np. z dydaktyki matematyki, że trzeba w pracy z ucznia-

mi eliminować metody podające na rzecz poszukujących, trzeba aktywizować uczniów i stwarzać im okazje do własnych odkryć typu matematycznego itp., a na studiach przedmioty specjalistyczne prowadzone są w sposób tradycyjny i ciągle metody pracy ze studentami sprowadzają się do tradycyjnego wykładu i tradycyjnych ćwiczeń.

Ze względu na cel tego opracowania zajmiemy się w dalszym ciągu tylko wnioskiem drugim. Pytanie, jakie się w związku z tym nasuwa, brzmi raczej retorycznie: Czy tak musi być? Na pewno nie. Dydaktyka szkoły wyższej dopracowała się już sprawdzonych i zalecanych działań, które ten stan rzeczy potrafią zmienić. Píše o tym w ciekawej pracy, poświęconej tendencjom przemian w dydaktyce szkoły wyższej, F. Bereźnicki. Czytamy tu m.in.

Spośród bogatego repertuaru metod pracy nauczyciela akademickiego na podkreślenie zasługują te, które wzbudzają wszechstronną aktywność studentów, rozwijają ich twórcze myślenie. (...) Wysoce wartościowe w wyzwalaniu aktywności twórczej studentów są metody problemowe i ich różne odmiany a głównie gry dydaktyczne^a. Gry dydaktyczne (burza mózgów, sytuacyjne, symulacyjne) to rodzaj metod organizujących treści kształcenia w modele rzeczywistych zjawisk lub sytuacji w celu zbliżenia procesu poznawczego studentów do poznania bezpośredniego. (...)

Wiele możliwości stymulowania twórczego myślenia studentów stwarza heurystyka, (...). Do metod heurystycznych zaliczono metody:^b odroczonego wartościowania; transpozycji (antynomie, analogie, porównywania); sugerowania (gra ze słowami, superpozycje, metoda Polga, krytyczna analiza i ocena); syntetyka i metoda morfologiczna.

Bogactwo tych metod, niestety mało znanych przez nauczycieli akademickich, stwarza wiele możliwości rozwijania twórczego myślenia studentów, (...).

^aK. Kruszewski: *Gry problemowe*, w: *Szkola nauczania...*, s. 165 i nast.

^bJ. Antoszkiewicz, *Metody heurystyczne*, Warszawa 1982.

(Bereźnicki, 2004, s. 323)

Dodajmy do tego bogactwo metod aktywizujących uczniów w szkołach różnych szczebli, które bez trudu można przenieść na poziom studiów wyższych, i które też nie są znane nauczycielom akademickim, a więc w praktyce nie znajdują zastosowania w pracy ze studentami.

Stwierdzenie tych faktów rodzi istotne pytanie. Czy nauczyciele akademicy, szczególnie młodzi, znają te nowoczesne metody, a jeżeli tak, to skąd?

Odpowiedź nie jest jednoznaczna, chociaż w zasadzie negatywna. Jeżeli młody człowiek, podejmujący pracę w uczelni na stanowisku nauczyciela akademickiego, kończył szkołę pedagogiczną, to na dydaktyce matematyki zapewne o nich słyszał. Czy zechce, potrafi i będzie miał możliwości przetransponowania

ich na grunt uczelni, to już inna sprawa; jeżeli zaś jest absolwentem uniwersytetu, i to sekcji teoretycznej, co zdarza się najczęściej, to nigdy o nich nie słyszał.

W latach 70.–80. ubiegłego wieku podejmowano pewne działania na rzecz przygotowywania młodych asystentów do pracy dydaktyczno-wychowawczej w uczelni wyższej. Organizowane w tym zakresie kursy miały na ogół zabarwienie ideologiczne i niekiedy tylko dawały elementy przygotowania dydaktycznego. Tak działo się np. w naszej Uczelni, kiedy te kursy prowadził Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich. Obecnie uczelnie nie mają obowiązku organizowania tego rodzaju kursów, chociaż, być może, niektóre z własnej inicjatywy podejmują takie działania.

W Instytucie Matematyki Akademii Pedagogicznej w Krakowie powstał w roku 1994 Zakład Matematycznego Kształcenia Nauczycieli, który ma za zadanie m.in. działać na rzecz podnoszenia poziomu dydaktyki na studiach matematycznych i pomagać młodszej kadrze naukowo-dydaktycznej w poznawaniu i wdrażaniu nowych metod pracy ze studentami. Po kilku latach pracy Zakładu doszliśmy do wniosku, że jest rzeczą pożądaną prowadzenie specjalnego, otwartego dla wszystkich pracowników Instytutu, seminarium z dydaktyki szkoły wyższej. Seminarium funkcjonuje od roku 2000 i ma dość liczną, chociaż zmienną ilościowo grupę uczestników. Referaty i dyskusje w czasie seminarium ujawniają wiele niedostatków naszej pracy dydaktycznej i często wskazują istotne środki zaradcze. Na seminarium zrodziła się idea systematycznego wydawania specjalnych zeszytów rocznika naukowo-dydaktycznego *Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis Studia ad Didacticam Mathematicae Pertinentia*. Dziś oddajemy do rąk Czytelnika pierwszy numer tego Zeszytu, z nadzieją, że nie będzie to numer ostatni.

Literatura

- Bereźnicki, F.: 2004, Tendencje przemian w dydaktyce szkoły wyższej, w: A. E. Wesółowska (red.), *Człowiek i edukacja. Studia ofiarowane Profesorowi Józefowi Pólturzyckiemu z okazji 70-lecia urodzin i 50-lecia pracy naukowej*, Wydawnictwo Naukowe NOVUM, Płock, 317-325.

*Instytut Matematyki
Akademia Pedagogiczna
ul. Podchorążych 2
PL-30-084 Kraków
e-mail: nowecki@ap.krakow.pl*